

Napapiirin luontokansio

3. NAPAPIIRIN RETKEILYALUEEN REITISTÖ

"Halki metsien ja soiden.."

VIKAKÖNKÄÄLTÄ LÄHTEVÄT REITIT

1. Könkäiden polku Vikaköngäs-Vaattunkiköngäs 10 km

Kivalonaavan suursaraneva- ja lettoalueen halki kulkeva patikointireitti johdattaa kulkijan soille ja metsiin Peräpohjolan aitoon luontoon, hirven ja riekon valtakuntaan. Könkäiden polku yhdistää Raudanjoen kaksi komeinta koskea, Vikaköngään ja Vaattunkiköngään. Reitti kulkee halki peräpohjalaisen metsä- ja suoalueen Vaattunkivaaran ja Kivalonaavan kautta Vaattunkiköngäälle.

Reitti nousee Vikaköngäältä Vaattunkivaaran näköalapaikalle, hakeutuu takaisin kauniiseen Raudanjokivarteen, poikkeaa Vianaavalla ja palaa Vaattunkiköngäälle rehevien Könkäänsaarien kautta. Könkäiden polun varrella taukopaikkoja on Vaattunkivaarassa, Vaattunkilammen laavulla, Kivalonaavan niitypirtillä sekä Vaattunkiköngään alueella Karhukummussa ja Könkäänsaareissa. Könkäiden polku on merkitty maastoon oransseilla värimerkeillä.

2. Vaattunkivaaran luontopolku 4 km

Vaattunkivaara kohoaa ylväänä lähes 200 m merenpinnan yläpuolella Vikaköngään itäpuolella. Suhteellisen jyrkkänousuinen, osittain kivikoinen luontopolku nousee vaaran laen näkötornille kallioisessa mäntymaastossa, josta se palaa Kaltiolaavun kautta takaisin Vikaköngäälle. Luontopolun varrella sijaitsevan Kaltiolaavun tulentekopaikan läheisyydessä pitkospuupulun päässä on pulppuava kirkasvetinen lähde. Alueella on myös kuivakäymälä. Polun varren opastetaluissa esitellään alueen luontoa ja lajistoa. Talvisin luontopolku soveltuu lumikenkäretkeilyyn.

3. Niitykulttuuripolku 1,3 km (+10 km Könkäiden polkua)

Könkäiden polun varrella Vaattunkilammen kohdalla reitiltä haarautuu vanhalle luonnonniitylle johtava luontopolku. Menneiden aikojen heinätekoperinteeseen tutustuttava suursaranevalla kulkeva niitykulttuuripolku on sekä hieno luontokohde että portti peräpohjalaiseen historiaan. Ennallistetulla Kivalonaavan suonniityllä heinää on menneinä aikoina niitetty aina 1960-luvulle saakka. Niityä hoidetaan perinteisin menetelmin luonnon alkuperäisen monimuotoisuuden palauttamiseksi ja arvokkaan perinteen säilyttämiseksi.

Polun varrella vanhan mallin mukaisesti rakennettu perinteinen heinälato sekä alueella käyskenteleviltä poroilta aidalla suojattu heinäsuova johdattelevat kulkijan historialliseen tunnelmaan. Vanhan ajan heinänteon saloihin ja suon historiaan voi perehtyä tarkemmin polun opastetaulujen avustuksella. Heinäjängän laidalle rakennetussa päivätupana toimivassa niitypirtissä voi lämmitellä takkatulen loisteessa tai ottaa pienet päiväunet heinämiesten tyyliin laverilla.

Suonniitylle kertyy kävellen matkaa sekä Vikaköngäältä että Vaattunkiköngäältä noin viisi kilometriä. Niityllä kulkeva pitkostettu polku on reilun kilometrin mittainen. Vikaköngäs-Vaattunkiköngäs- retkeilyreitit lisäksi alueelle voi saapua vesiteitse Raudanjokea pitkin. Kanootin tai veneen voi laskea vesille Vikaköngään lähtöpaikan alueella tai Vaattunkijoen laavulla.

Napapiirin luontokansio

VAATTUNKIKÖNKÄÄLTÄ LÄHTEVÄT REITIT

1. Kōnkäänsaaren esteetön luontopolku 1 km

*Kuusimetsän hämärässä linnut laulavat
hyvää mieltä ja iloa meille kaikille.*

Vaattunkikōnkään alueella Kōnkäänsaassa kulkee helppokulkuinen kilometrin pituinen esteetön pitkospuupolku. Polku on helposti saavutettavissa Vaattungin pysäköintialueen kautta. Puupäälysteinen leveähkö kulkuväylä antaa mahdollisuuden myös liikuntaesteisille kävijöille ja lastenvaunujen kanssa liikkuville lapsiperheille viettää aikaa kauniissa Kōnkäänsaassa.

Luontoelämysten kokeminen kuuluu kaikille ja tällä Peräpohjolan metsä- ja jokirantaluontoa opastetuin esittelevällä polulla myös harvemmin luonnossa liikkujien on helppoa ja turvallista ulkoilla ja nauttia metsän rauhasta.

Polun varrella retkeilijöiden käytössä on viihtyisiä laavu tulentekopaikkoineen, esteetön kuivakäymälä sekä useita penkillisiä levähdyspaikkoja. Luontopolun varrella linnuista, kasveista, metsästä ja vesiluonnon vuodenkierrosta kertovia opastetauluja tutkimalla voi oppia paikallisesta luonnosta paljon uutta ja mielenkiintoista.

KÖNKÄÄNSAAREN LUONTOPOLUN RASTIT

Napapiirin luontokansio

2. Kasvi- ja sienipolku 0,3 km

Vaattunkikönkään kuusivaltaisessa metsässä ja Raudanjoen rantamailla kulkeva luontopolku on helpokulkuinen ja lyhyt metsäretkireitti. Polun varren opastetauluissa esitellään Kielosaaren rehevän lehtomaista kasvillisuutta sekä sen suo- jissa viihtyviä eläin- ja sienilajeja.

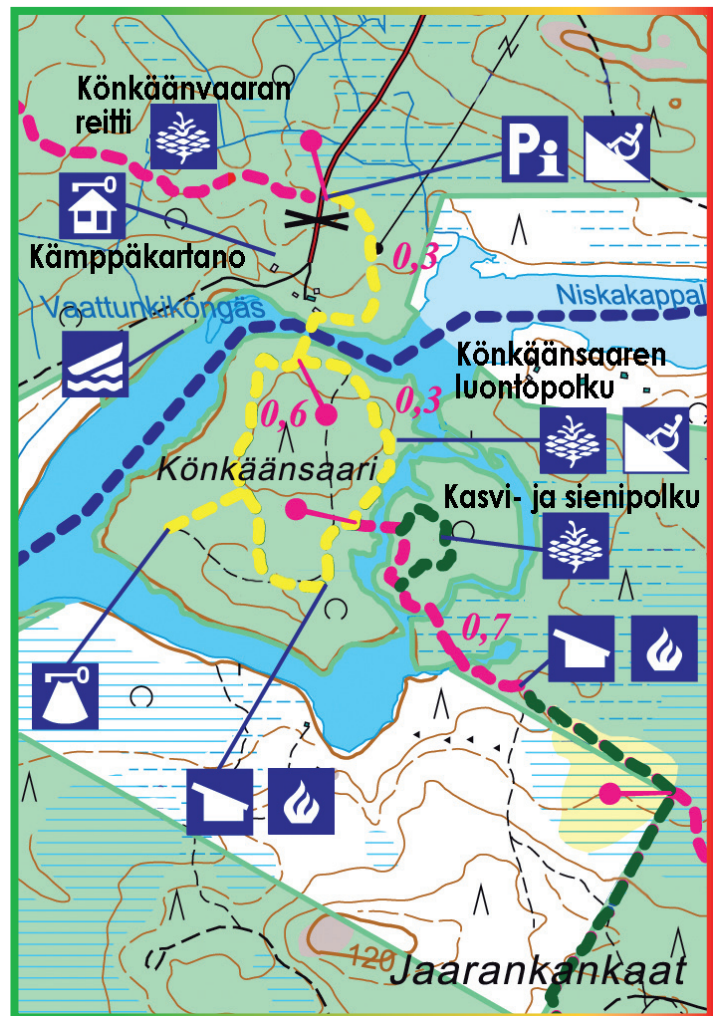
Reitin varrella kasvaa monia punamarjaisia kas- vilajeja, joista näsiä, kielo ja konnanmarjat ovat myrkyllisiä, mikä on hyvä muistaa pienten lasten kanssa alueella liikuttaessa. Muita reitin varrelta esiteltäviä kasvilajeja ovat mm. pohjanpunaheruk- ka ja lillukka. Sienistä alueella kasvaa mm. erilai- sia rouskuja, tatteja ja haperoita.

3. Könkäänvaaran reitti Vaat- tunkiköngäs-Makialampi 2,5 km

*Pysähdry kauniille näköalapaikalle,
nautiskele kaikessa rauhassa
vaaramaisemasta. Levähdä hetki,
unohtaa arjen huolet.*

Vaattunkikönkään pysäköintipaikalta Makia- lammen pysäköintialueelle kulkeva reitti nousee Könkäänvaaran ikimetsäalueelle, josta lakimän- nikön näköalapaikalta avautuu avara vaaramai- sema. Nelostien varressa sijaitsevalta Makia- lammen pysäköintialueelta vaaran laen vanhaan metsään on matkaa vain puolisen kilometriä ja Vaattunkikönkään lähtöpaikalle noin 2,5 km.

KÖNKÄÄNSAAREN LUONTOPOLUT

VINKKEJÄ NAPAPIIRIN RETKEILYALUEEN HARRASTUSMAHDOLLISUUKSISTA

- patikointi
- melonta
- veneily
- retkihihto
- lumikenkäily
- eväretkeily
- luonnon havainnointi
- lintujen tarkkailu
- kasvi- ja sieniretket
- marjastus ja sienestys
- luontokuvaus
- kalastus

Napapiirin luontokansio

4. Vianaavan suoluontopolku 7 km

*Aapasuon avaruutta
erämaan hiljaisuutta...*

Vianaavan suoluontopolku perehdyttää retkeilijän Peräpohjolan aitoon, ojitamattomaan suoluontoon. Reitti avaralle aapasuolle kulkee talousmetsänä toimivan kangasmetsäalueen ja aapasuolla kasvavien metsäisien saarekkeiden kautta. Reitti kulkee tasaisessa maastossa ja on suhteellisen helppokulkuista.

Vaattunkikönkään pysäköintipaikalta liikkeelle lähdettäessä edestakaista matkaa suoluontopolkukierrokselle kertyy noin 12 km. Pysäköintipaikalta löytyvät kartta ja opasteet, joiden avulla on helppo löytää suolle johtavalle polulle. Reitin alkuosassa Könkäänsaarella reitti on esteetön ja tehty leveistä lankuista. Neljän sillan kautta kulkeva reitti jatkuu kohti Karhukummun laavua, jonka jälkeen suoluontopolku erkanee Könkäiden polulta Vaattunkikönkäältä katsoen oikealle.

Suoalueella reitti on kokonaan pitkostettu ja metsäisilläkin osuuksilla vaikeimpien paikkojen ylityksiä on helpotettu pitkospuilla. Polun varrella Vianaavan etelälaidalla sijaitsee lintutorni, josta aapasuota on hyvä tarkastella lintuperspektiivistä. Reitin varrella on kolme laavua, joista ensimmäinen Könkäänsaaren luontopolkualueella, toinen Karhukummulla noin 1,5 km pysäköintipaikalta ja kolmas Säynäjäojalla suoluontopolun puolivälin paikkeilla. Säynäjäojan leveän suun kautta

suoluontopolku on saavutettavissa myös vesiteitse pitkin Raudanjokea.

Alueen luonto on erämaista. Korvet, rämeet ja letot ovat alueella yleisiä. Muuttolintuja on keväisin runsaasti, erityisesti kurkia kokoon-tuu Vianaavalle toukokuun alkupuolella isoissa parvissa. Keväisin, lumien sulassa alueella esiintyy tulvia, minkä vuoksi Säynäjäojan varren pitkospuupolku on ajoittain poikki veden noustessa huuhtelemaan polkua. Kesäisin suopolulla voi yleensä liikkua urheilujalkineissa, mutta keväisin ja syksyisin suositeltava jalkine on kumikenkä tai vastaava vettä pitävä kenkä.

MAKIALAMMEN PYSÄKÖINTI-ALUEELTA LÄHTEVÄ REITTI

Pikkurompan polku Sortovaara 4 km

Pikkurompan polku (4 km) tutustuttaa retkeilijän Sortovaaran lähes luonnontilaisiin vanhoihin metsäsaarekkeisiin. Rauhallisen ja erämaisen polun lähtöpiste sijaitsee Makialammen pysäköintialueella Vaattunkikönkään ja E75-tien risteuksen tuntumassa. Reitti on osittain pitkostettu. Polku kulkee halki Kurjenaavan metsä- ja suoalueen Sortovaaraan, jonka laella retkeilijöitä ilahduttaa Rompalan mutterikota tulentekopaikkoineen ja kuivakäymälä. Kodan lähistöllä on pulppuva lähde. Sortovaaran alueen iäkkäissä metsissä asustavat mm. näättä, metso, palokärki ja pohjantikka.

Lisätietoja opettajille Metsähallituksen internet-sivuilla www.luontoon.fi/opettajan_sivut

Ajankohtaisia reittitietoja Metsähallituksen sivustolta www.luontoon.fi/napapiiri

I MAASTOTEHTÄVIÄ

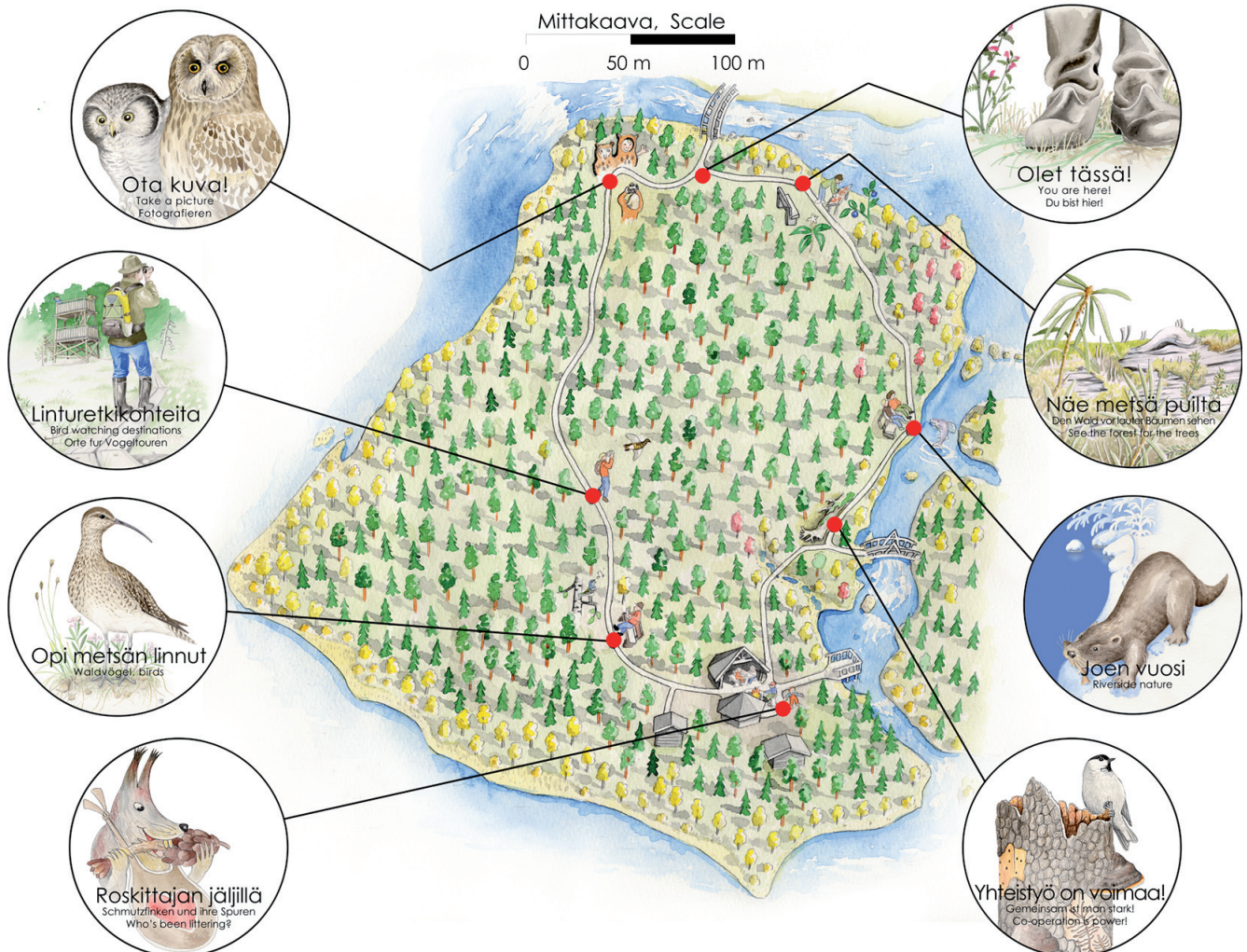
Tervetuloa Könkäänsaaren luontopolulle oppimaan luonnosta!

Könkäänsaarella Vaattunkikönkäällä helpokulkuinen ja esteetön luontopolku tutustuttaa Peräpohjolan rikkaaseen metsä- ja jokiluontoon. Kuusivaltaisessa metsässä ja Raudanjoen rantamailla kulkevan pitkospuupolun varrella ympäristötietoutta voi kartuttaa perehtymällä alueen luontoon monipuolisten ja värikkäästi kuvitettujen opastaulujen avulla.

Könkäänsaaren luontopolun opastetaulut on retken suunnittelua varten esitelty alla olevan kartan avulla. Luontopolku on monipuolinen oppimisympäristö, jossa opastaulujen avulla alueen luontoon ja kestävästä retkeilyä periaatteisiin on helppo perehtyä.

Luontopolku on suunniteltu myötöpäivään kuljettavaksi. Luontopolun varrella sijaitsevat opastetaulut on alla esitelty järjestyksessä, joka noudattaa suunniteltua kulkusuuntaa. Raudanjoen ylityksen jälkeisestä reitin risteyksestä löytyy sijaintia osoittava ”Olet tässä”- opastetaulu, josta katsoen vasemmalle sijoittuva ensimmäinen luontoaiheinen taulu johdattaa seikkailunhaluiset luontoretkeilijät metsän siimekseen.

Tervetuloa jännittävälle luontoretkelle! Toivotamme mukavia retkipäiviä!

Rasti 1. Näe metsä puilta

Opastetaulu sijaitsee alueelle tyypillisessä sekametsässä, jossa kasvaa tavallisimpia peräpohjalaisen kangasmetsän lajeja. Paikka sopii metsälajien opiskeluun ja metsäympäristön havainnointiin yleisemminkin.

i *Metsäinen ympäristö sopii hyvin esimerkiksi erilaisten sääilmiöiden, ilman-suuntien ja kartta-asioiden pohtimiseen tai metsäympäristössä liikkumisen opetteluun. Opasteissa esitellään tuore ja kuiva kangasmetsä sekä lehtomainen elinympäristö, johon kannattaa tutustua tarkemminkin vähän edempänä reitin varrelta erkanevalla erillisellä Kielosaaren kasvi- ja sienipolulla.*

PUUBONGAUS

Kuinka monta puulajia onnistut bongaamaan luontopolun varrelta?

- mänty
- kuusi
- haapa
- harmaaleppä
- hieskoivu
- pihlaja

ETSI KANGASMETSÄN PERUSLAJIT

Opastetaulun läheisyydessä kasvaa osa seuraavista kangasmetsän peruslajeista. Muita lajeja voi koettaa löytää retken aikana muualtakin luontopolun varrelta. Ei kerätä kasveja vaan esim. ympäröidään "löydös" kuitunauharenkaalla.

- mustikka
- puolukka
- variksenmarja
- kultapiisku
- metsätahti
- sianpuolukka
- kanerva

Vinkki! Kangasmetsäaiheeseen liittyviä monistetehtäviä mm. Metsään meni 1 ja 2 kansion lopussa.

SADESÄÄLLÄ

Etana, etana näytä sarves, onko huomenna poutaa?

Tykkääkö tikka kyttyrää? Tykkääkö etana sateesta? Osaako etana ennustaa tulevan sateen? Pohditaan sään ennustamista ja sääkartan symboleja. Mitä merkitsee sääkartalla näkyvä aurinko/pilvi?

- Laaditaan lätäkköruno.

POUTASÄÄ

Pohditaan, mitä merkitsee kun sanotaan että ulkona on poutasää.

Entä jos ei sada muttei paistakaan? Mikä sää silloin on? Pilvipouta?

- Laaditaan laulu auringolle.

TUULI

Miltä tuuli tuntuu?

Tuuleeko nyt? Miltä tuuli maistuu? Kosketa tuulta? Haista puhtaan metsän ilmaa.

- Laaditaan oodi tuulelle.

OIKEA RETKIVARUSTUS

Kastuuko lintu? Meneekö orava sateella pesään tai tikka koloon?

Pohditaan oikeaa retkivarustusta etukäteen omassa luokassa jo ennen retkeä.

Rasti 2. Joen vuosi

Opastetaulussa esitellään Raudanjoen kaunista vesiluontoa monelta kannalta. Opasteissa kuvataan joen elämää eri vuoden aikoina. Joki tarjoaa elinpaikkoja ja ravintoa monille eläinlajeille. Kesäisin joella näkee ilmassa lentäviä vesihyönteisiä ja niitä veden pinnalta napsivia kaloja. Talvella suurinta osaa joesta peittää jääkansi, mutta sen alla joen pohjalla ja sulina pysyvillä virtapaikoilla riittää elämää talvipakkasillakin.

i *Talvisin pienet vesihyönteisten toukat kehittyvät joen pohjan kivikoiden suojissa aikuistuaakseen muodon muutoksen kautta lentäviksi ja lisääntymiskykyisiksi hyönteisiksi seuraavana kesänä. Mateet, taimenet ja muut joessa elävät kalat jatkavat elämäänsä talven yli säästöliekillä, mutta monet linnut ja nisäkkäät, mm. koskikarat ja saukot löytävät talvellakin ruokaa joen ympäristöstä ja sulapaikoilta.*

Opastetaulussa esitellään mm. vesiperhosen toukkien eri vaiheita, päiväkorento, koskikorento, mäkärän toukka, saukko, koskikara sekä kaloista taimen ja harjus. Taulun läheisellä alueella on mahdollista pyydystää pohjaeläin- ja planktonhaavilla näyttemateriaalia myöhempää luokassa tapahtuvaa tarkastelua varten.

ÖTÖKÄN ELÄMÄÄ - ÖTÖKKÄSAFARI

Välineet: pohjaeläin- ja/tai planktonhaavi, kannellisia purkkeja/muovipullo, (suppilo), hyönteisopas

Pieniä vesieläimiä voi pyydystää haavilla ja kerätä kannellisiin astioihin tai esimerkiksi vanhoihin muovipulloihin mukaan otettavaksi myöhempiä tutkimushetkiä varten. Taimenen poikaset on kuitenkin syytä vapauttaa takaisin jokeen, mikäli niitä haaviin osuu.

Hyönteisiä sisältävät säilytysastiat kannattaa säilyttää viileässä (jääkaapissa). Hyönteiset voi palauttaa luontoon tutkimusten jälkeen.

UUODENAJAT

Opastetaulun kohdalla voi pysähtyä tarkkailemaan vuodenaikaan liittyviä asioita. Esim. näitä voi tarkkailla: Näkyykö joella lintuja? Ovatko ne muuttomatalla vai pesimässä?

VEDEN OLOMUODOT

Onko vesi sulaa vai jäässä? Kuinka kylmää vesi on (voidaan mitata lämpömittarilla veden lämpötila). Vedenpinnan korkeuden vaihtelut, tulva. Veden korkeutta voidaan arvioida taulun läheisyyteen sijoitetun mitta-asteikon avulla. Onko vesi normaalilla korkeudella/tulvassa/normaalialueella? Mistä tulva johtuu?

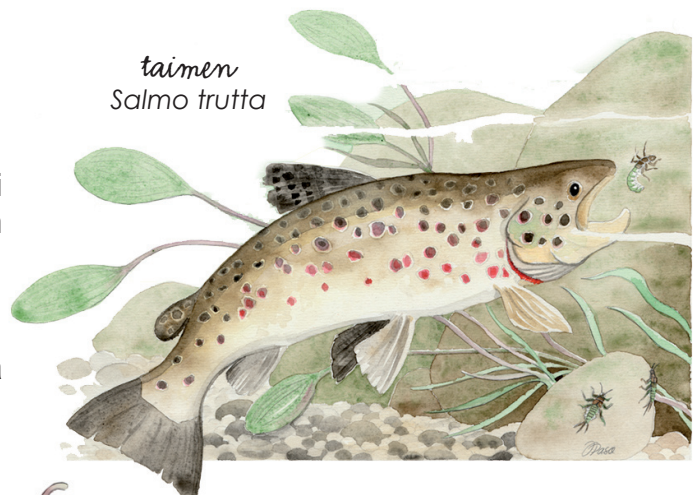
JOKI JÄÄTYY TALVELLA

Keskustelunaiheita: Miten kalan silloin käy? Löytääkö saukko vielä ruokaa? Paleleeko saukkoa? Minne ötökät menevät?

NUKKUUKO KALA TALVELLA?

Nukkuuko kala? Mitä kala syö? (ravintoketju) Orava ei välitä kalasta, mutta saukko on ahkera kalastaja ja nappaa koskesta sintin sulavasti sukellellen.

Vinkki! Kansion tekstiosasta löytyy värikäs lajimoniste joen varren eläimistä.

Rasti 3. Yhteistyö on voimaa

Juuri ennen Kielosaaren johtavaa siltaa sijaitsevalla pysähdyspisteellä tutustutaan lahoppuuta tutkien hajottajien, lahoppuulla elävien hyönteisten ja kääpien yhteiselämään. Taulussa esitellään lahoppuulla elävä kuusenkantokääpä (*Fomitopsis pinicola*) ja rusokääpä (*Pycnoporellus fulgens*). Lahoppuilla viihtyviä hyönteisiä kuulostelevat ja ravinnokseen etsivät kuvassa myös vanhoissa kuusimetsissä viihtyvät pohjantikka ja hömötiainen.

 Rungolla näkyy monenlaisia elämänmerkkejä, jotka kertovat metsän kiertokulkuun kuuluvista vaiheista. Rungolta voidaan etsiä opastetaulussa esitelyjen harmojäärän ja kirjanpainajakaarnakuoriansen toukkien kaiverrusjälkiä. Puun maatuminen on pitkä prosessi, jossa kaikilla edellä mainituilla eliöillä on oma tärkeä merkityksensä.

KÄÄPÄTUTKIMUKSIA

Ihastellaan käävän kaunista oranssia pintaa. Kuusenkantokääpä on reunasta oranssi ja rusokääpä kokonaan kauniin oranssin värinen.

KUMMIA KAIVERRUKSIA

Opastetaulussa esitellään monta lahoppuiden seurassa viihtyvää hyönteislajia: idänlahoppoukko, rusoseppä, isopehkiäinen, havutikaskuoriainen (täysikasvuisia hyönteisiä) sekä harmojäärän ja kirjanpainajakaarnakuoriansen toukkien kaiverrusjälkiä.

Ihmetellään outoja kiemuroita lahoppuun rungolla. Mistä on kyse? Kuka on kaivertanut kiemurat?

LINTU KANNOLLA

Miksi lintu istuu kannon nokassa? Ihasteleeko rungolla istuva hömötiainenkin kauniita kantokääpiä? Pohtikaa ravintoketjua. Esimerkki ravintoketjusta: lahoppu, kääpä, kovakuoriainen, tikka, näätä

Vinkki! Rakennetaan seinälle paperista lahoppu ja liimataan sille paperista tehtyjä kääpiä, rungolla eläviä kovakuoriaisia ja toukkia tekemässä kaiverruksiaan. Lahoppuun ympärillä viihtyvät muutkin vanhoissa metsissä elävät kasvit ja eläimet, mm. pohjantikka, näätä, metso ja palokärki.

Samalla tavalla rakentuu esimerkiksi kääpäinen kelokerrostalo, jossa paperisten ikkunaluukkujen takaa koloistaan kurkistelevat päivällä kolon suojusta pysyttelevät näädät, poikasiaan hoivaavat tikat ja puuta nakertelevat toukat.

MIKÄ TIKKA?

Vanhoissa metsissä elää monia tikkalajeja. Napapiirin retkeilyalueella elävät pohjantikka, käpytikka, palokärki ja pikkutikka. Arvaatko mikä tikka on kyseessä? Apuna tarvitaan lintukirjoja tai muuta materiaalia tunnistuksen avuksi.

1. Hiljainen kuusimetsän hissukka

Syö kaarna- ja mantokuoriaisia. Orava, näätä ja varislinnut ovat saalistajia, joita tämän keltaotsan on viisasta varoa. (pohjantikka)

2. Pökölöisten lehtimetsien pikkuinen pärryyttäjä

Ravintona kovakuoriaiset, kärpästen, pistiäisten ja perhosten toukat. (pikkutikka)

3. Meluava mustavalkea käpyjen perässä vaeltaja

Syö kuusen ja männyn siemeniä, hyönteisiä ja niiden toukkia, joskus myös kololintujen poikasista. (käpytikka)

4. Salomaan synkkä soittaja, erämaan suuri valtias

Äänekäs, musta, erämaissa viihtyvä. Vanhoissa uskomuksissa ennusti synkkiä ennustuksia. Linnun ravintoa ovat muurahaiset, puissa elävät hyönteiset ja toukat. (palokärki)

Rasti 4. Roskittajan jäljillä

Könkäänsaaren laavulla sijaitseva ”Roskaton retkeilijä” - opastetaulu johdattaa retkeilijät tärkeään kierrätysteemaan. Roskatonta retkeilyä ja jätteiden lajittelua on hyvä harjoitella ihan käytännössä laavulla eväitä syödessä. Laavu on myös oiva paikka istahtaa alas kuuntelemaan kierrätysasiaa ja muita retkeilyyn liittyviä ohjeita. Laavulla ilman-suunta- ja kartta-asioita jaksaa kylläisenä ja istuallaan hyvin kuunnella.

i *Ympäristöystävällisestä retkeilystä on koottu materiaalia ja retkivinkkejä luontokansion osioon VII Kestävä retkeily, josta löytyy myös tietoa jokamiehenoikeuksista, retkeilytaidoista ja kompassin ja kartan avulla suunnistamisesta. Monisteet-osiossa on kierrätykseen liittyvä tehtävämoniste.*

KUKA TÄÄLLÄ SOTKEE?

Könkäänsaarella asustava orava on jättänyt jälkeensä paljaaksi syötyjä kuusenkäpyjä. Kuvassa ihmetellään syönnöksiä, joita tarkimmat pikkuretkeilijät saattavat löytää myös Könkäänsaaren kuusten alta.

”Käpyroskia” voidaan yhdessä tutkiskella ja opastetaulun kuvien avulla arvailla, kuka kävyt on luontoon viskellyt. Pohditaan haittaako Kurre Könkäänsaaren jälkeensä jättämä sotku luontoa? Pillimehupurkkia ei sen sijaan jätetä luontoon. Miksi? Mitä sille tehdään? Eväitä syödessä muistetaan laavulla pakata pillimehu huolellisesti repun uumeniin.

Kierrätysvinkki! Palavat roskat voidaan polttaa nuotiopaikalla ja maatuvat laitetaan kuivakäymälään. Muut roskat, kuten pillimehupurkit ja muovipullot laitetaan omaan reppuun ja otetaan mukaan pysäköintialueen ekopisteeseen vietäväksi.

Vinkki! Hauskan eläinaiheisen sarjakuvatarinan roskattomasta retkeilystä voi tulostaa vaikkapa luokan seinälle osoitteesta www.luontoon.fi -Retkeilijän ABC Retkelle roskatta! Pärinät pois!

KUKA TÄSTÄ MENI?

Opastetaulussa esitellään tutuimpia eläinten jälkiä. Könkäänsaaren laavun lähietäältä löytyvät kesäaikaan myös pitköspuihin kaiverretut oravan, jäniksen ja kärpän jälkikuviot. Muita alueella asuvia ja helposti tunnistettavia jäljitettäviä ovat saukko, myyrä ja kettu.

ORAVANLOIKKA LUOTEeseen

Kartanlukutaito on tärkeä retkeilytaito. Karttamerkkien opiskelu ja kartan avulla suunnistaminen vaativat harjaantumista. Maastoretkellä näitä taitoja on hyvä käytännössä harjoitella ja testilla. Ilmansuuntien ja kompassin käyttöön on syytä perehtyä jo ennen retkelle lähtöä.

Monisteet-osiossa on ilmansuuntien opiskeluun tarkoitettu ristikkotehtävä vastauksineen. Kestävä retkeily-osioista löytyvät kompassin käyttöohjeet ja mittakaavamuunnosvinkki. Luontokansion Retkeilytaidotkappaleesta löytyy ohjeita ilmansuuntien määrittämiseen ilman kompassia ja karttaa.

Vinkki! Retkien suunnitteluun liittyviä hyödyllisiä ohjeita ja tietoa turvallisuuseikoista, varusteista ja retkiruoasta löytyy lisää osoitteesta www.luontoon.fi kohdasta Retkeilyn ABC.

KURRE KÖNKÄÄNSAAREN AARREKARTTA

Könkäänsaaren laavulta löytyy Kurre Könkäänsaaren aarrekartta laavun lähialueesta. Aarrekartan avulla voi opiskella kartanlukutaitoa. Könkäänsaaren Kurre on piilottanut laavun lähistölle kaksi aarretta, jotka löytyvät opastetaulun aarrekarttaa lukemalla.

MISTÄ AURINKO PAISTAA NYT?

Aurinkoisella säällä ilmansuunnan voi määrittää kellon ja kompassin avulla. Puolen päivän aikaan kello 12 aurinko paistaa suoraan etelästä ja lännestä illalla kello 18.

Muistisääntö: Aurinko nousee idästä ja laskee länteen.

i Ilmasuunnan voi usein päätellä myös luonnon merkeistä! Muurahaispesä sijaitsee yleensä puun etelän puolella. Jäkälät taas viihtyvät usein paremmin puun rungon pohjoispuolella.

Oravan loikilla kohti seuraavaa rastia...

Vinkki! Retkien suunnitteluun liittyviä hyödyllisiä ohjeita ja tietoa turvallisuuseikoista, varusteista ja retkiruoasta löytyy lisää osoitteesta www.luontoon.fi kohdasta Retkeilyn ABC.

oravan syövä käpry

myyrän syövä käpry

Rasti 5. Opi metsän linnut

Könkäänsaaren luontopolun varrella on mahdollista tavata useita peräpohjalaiseen metsälajistoon kuuluvia lajeja, mm. tikkoja, tiaisia, lapinpöllöjä ja laavun lähistöllä viihtyviä kuukkeleita. Opastetaulu kannustaa retkeilijöitä lintuharrastuksen pariin. Taulu esittelee luontopolun varren lintuasukkaista mm. peipon, pajulinnun, keltavästaräkin ja järripeipon.

i Napapiirin retkeilyalue on hieno linturetkeilyalue. Alue on vaihtelevaa, niinpä siellä viihtyykin lukuisa joukko kiinnostavia pohjoisissa metsissä ja soilla viihtyviä lintulajeja. Luontokansion Luonto-osiossa kohdassa Linturetelle on esitelty alueen linturetkeilykohteita.

Linturetelle kannattaa varustautua lintukirjalla ja kiikareilla, joiden avulla saaren lintuja voidaan yhdessä bongata ja tunnistaa. Kansiossa löytyy myös värikäs lintuesite ja paljon kuvia alueen linnuista tunnistamisen tueksi.

Kansion Monisteet-osassa on lintuihin liittyviä tehtävämönisteitä, mm. lintujen rakenteen opiskeluun sopiva nimeämistehtävä ja Lintuystävänä-kaavake, jotka sopivat vihkoon liimattaviksi, pienen lintuesityksen pohjaksi tai vaikkapa yhteiseen kansioon koottavaksi lintuarkistolomakkeeksi.

Rasti 6. Linturetkikohteita

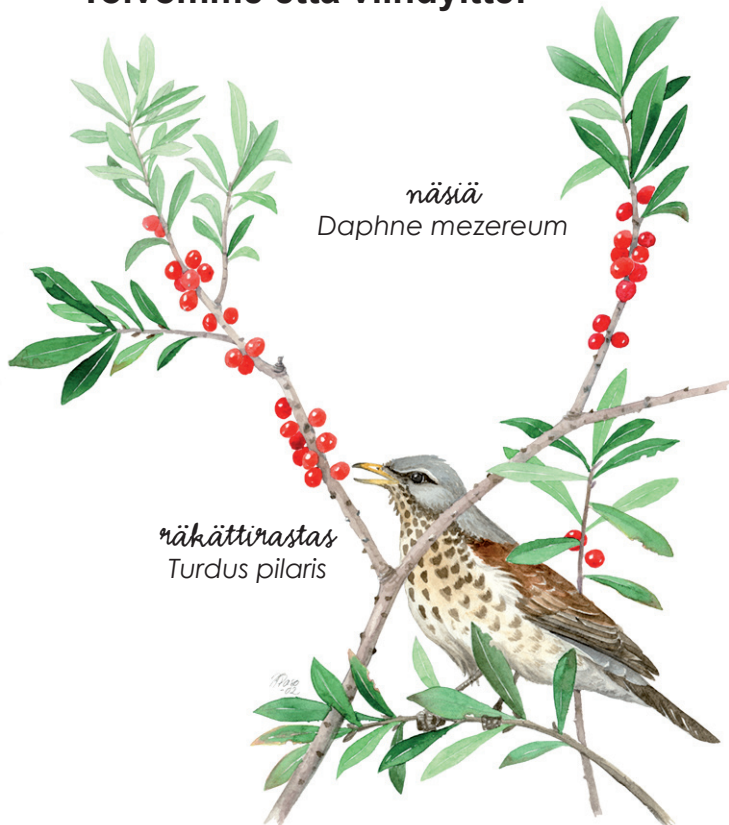
Lintuteema jatkuu kuudennen opastetaulun kohdalla. Taulussa esitellään Napapiirin retkeilyalueen linturetkikohteet ja annetaan vinkkejä linturetkelyyn.

Vinkki: Linturetkivinkit tämän luontokansion tekstiosiesta!

Rasti 7. Ota kuva!

Luontopolkukierroksen loppumetreiltä löytyy mukava kuvauspaikka, ns. tintamareski-kuva, joka toimii kullassa ”Minä pöllönä”-kuville. Kurkistamalla pöllön pääaukosta on helppo eläytyä hetkeksi Könkäänsaassa elävän lapinpöllön elämään.

**Tervetuloa uudelleen retkelle
Napapiirin retkeilyalueelle!
Toivomme että viihdyitte!**

Koivikkoniemen riistapolku

Koivikkoniemen riistapolun reittikuvaus löytyy luontokansion tekstiosiesta ”Kaihuanvaara ja Kivalot”. Riistapolku sijaitsee Rovaniemellä, Vanttausjärven eteläpuolella. Monisteosion riista-aiheinen ristikko liittyy riistapolun aihepiiriin ja se voidaan tehdä vaikkapa koululla tai kotitehtävänä luontoretken jälkeen.

Riistapolun opastetaulujen aiheet

- Rantametsä – merkitys maisemalle ja riistalle
- Minkinpyynti ja minkkibunkkeri
- telkänpönttö
- Nuori kasvatusmetsä – sekametsä on riistan kannalta hyvä elinympäristö
- Riistan haaparuokinta
- Nuolukivi
- Metson hakomismännyt
- Hirven ravintopuut
- Jänisten talviruokinta
- Riistapelto
- Päätehakkuu
- Hirvitorni
- Ketun loukkupyynti
- Taimikon harvennus
- Siemenpuut
- Kanalintujen päiviravinto
- Koivikon harvennus
- Sorastuskatos metsäkanalinnuille
- Katajikko – tärkeä ravintokasvi riistalle
- Teerenkuvastus – teeren pyynti kuvien avulla

